

În edituri brașovene

Secretul crucii de Doru Munteanu (Libris Editorial, Brașov)

Doru Munteanu este unul dintre scriitorii cei mai vizibili din lumea culturală brașoveană. Între 2001 și 2013 a fost președintele Filialei Brașov a Uniunii Scriitorilor din România. Dat fiind faptul că romanul cel mai recent data din 2003 (e vorba despre *Viața de la fereastră*), e evident că o nouă apariție nu putea decât să stârnească interesul, cu atât mai mult cu cât lansarea romanului *Secretul crucii* a fost unul dintre evenimentele marcante ale celei de a XII-a ediții a Târgului Internațional de Carte și Muzică „Libris” Brașov (19-23 martie 2015).

Prin acest nou roman Doru Munteanu surprinde, pentru că ceea ce propune este o aplicare reușită a formulei de succes Dan Brown pe un subiect sută la sută românesc. Deopotrivă roman polițist și roman istoric, volumul cu ritmul său alert „te prinde” și te poartă pe nesimțite până la final.

Subiectul care hrănește romanul este Marea Răscoală a moșilor din 1784-1785 condusă de Horea, Cloșca și Crișan, doar că abordarea nu este cea pe care o știm din manualele de istorie, care ne-a învățat că cei trei capi erau țărani iobagi, ci are în vedere ipoteza susținută de unii istorici care afirmă că aceștia (și mai ales Horea) ar fi fost inițiați în masonerie și ar fi cunoscut bine simbolistica francmasonică. Această ipoteză lansată de istoricul clujean Ioan Chindriș este împărtășită și de alți istorici (Gheorghe Anghel, Ștefan Pascu ș.a.m.d.). În viziunea lor (nu lipsită de argumente și de documente) Horea și celelalte două căpetenii ar fi fost membri ai unei loje masonice românești de la Viena, numită „Frații de cruce”. S-a formulat și supoziția că *Horea* ar fi fost nume conspirativ și nu o simplă poreclă (el numindu-se de fapt Vasile Urs). Infiltrarea lui Horea în cercurile înalte de la Viena s-ar fi făcut cu ajutorul lui Ignacz von Born, inginer minier născut la Alba Iulia, dar și consilier intim al lui Iosif al II-lea și membru de vază al masoneriei vieneze. Tot el l-ar fi introdus pe Horea și la împărat. Aceste întâlniri ar fi avut loc după alte cutume (cele masonice), de vreme ce numele lui Horea nu apare pe listele de audiență, iar în anul 1785 austrieicii care l-au anchetat pe Horea la Alba Iulia și l-au condamnat la moarte nu l-au chestionat și cu privire la aceste audiențe etc..

Folosind toată această încadrare a mișcării iobagilor moși în sintagma „experiment francmasonic”, Doru Munteanu creează o poveste ce se petrece „în preajma apropiatei vizite a papei” (Ioan Paul al II-lea) într-un liniștit oraș ardelenesc (un amestec de Brașov cu Sibiu). Acțiunea îl are în centru pe profesorul Tudor Beu, cercetător și scriitor, care devine un fel de Indiana Jones autohton. Acesta apare în burgul transilvănean la invitația

unui venerabil domn Vasile Mocanu, care mărturisește în scrisoarea trimisă profesorului că este ultimul păstrător al *pristornicului lui Horea*, motiv pentru care ar fi dorit să vorbească despre acesta, știindu-l bun și pasionat cunoscător al temei. Întâlnirea nu mai are loc pentru că, cu o seară înainte, Vasile Mocanu este ucis. Profesorul Beu (solicitat și de poliție) se vede astfel obligat să rezolve misterul acestei crime și să găsească obiectul indicat care cu siguranță are legătură cu asasinatul. Acest *pristornic* (sau *pecetar* cum îi spun țărani) era o cruce sculptată de Horea, care fusese folosită pentru însemnarea pâinilor în ritualul masonic al lojei românești de la Viena. Nu se știa cu adevărat dacă a existat sau dacă există și ce secrete ascunde. Cu siguranță nu este însă un simplu simbol, dacă numărul crimelor ajunge la patru și are loc și o tentativă de răpire. Treptat-treptat, mereu în contratimp (ca o gură de aer are, însă, răgaz să o iubească și pe psiholoaga-patron de anticariat Sara Frâncu), profesorul Beu reușește dezlegarea enigmelor, dar ne lasă totuși nesatisfăcuți. Profesorul descoperă *pristornicul* (și medalionul care îl întregea), lămurește atracția exercitată de aceste obiecte care au dus la crime, dar nu ne duce să descoperim *comoara* (cine s-ar fi dus cu *pristornicul* și cu medalionul la o bancă din Viena ar fi putut avea sau vedea ce se ascunde în acea cutie de valori închisă acum 230 de ani: aur sau/și documente)! El hotărăște că *pristornicul* (după ce a asigurat continuitatea păstrării lui) trebuie să rămână ascuns, secret, o enigmă și că cutia cu valori trebuie să rămână netulburată ca și până acum. Totuși autorul sugerează o rezolvare (conturând și mai bine ipoteza masonică), prin inserarea unor tablouri din trecut: în timpul răscoalei, iobagii atacaseră și casele de schimb ale aurului de la Zlatna și Câmpeni și ar fi luat astfel aurul neridicat timp de doi ani de la minele din Apuseni. Cu acest aur ar fi trebuit să fie cumpărate arme de la Constantinopol, astfel încât lupta să fie continuată în primăvara lui 1785 (Horea este tras pe roată pe 28 februarie 1785). Dar cei aproape 300000 de florini sunt deturnați de către aventurierul colonel Salis și, de la banca din Viena, sunt duși la palatul împăratului în mare secret. Aici autorul propune o ipoteză fantezistă, dar întru totul verosimilă în logica romanului: împăratul a încercat, prin încurajarea (discretă) a mișcării românilor, nu doar să îi pună la punct pe nemeșii unguri deveniți cârtitori, dar, prin manipularea situației răsculaților, a reușit să pună mâna pe aur cu care ar fi finanțat Revoluția Franceză pentru a-și destabiliza rivala!

Toate divagațiile istorice ale cărții sunt foarte interesante, dovedind imaginație, pasiune și multă documentare. E evident o încercare de a scoate istoria românilor de sub praf, de sub

indiferență și de a o face atrăgătoare. În mai multe rânduri se vorbește în carte despre raporturile tinerilor cu trecutul, despre felul superficial în care ne punem problema identității. De aceea poate, cu accentul pus mai mult pe acțiune, personajele nu sunt foarte consistente, sunt mai degrabă schițate, contează teza, șuvoiul, dar atunci când ritmul se domolește avem descrieri poetice și paranteze pline de emoție și nostalgie.

***Viața e un drum pe jos* de Cătălin Stanciu
(Editura „Arania”, Brașov)**

După o *Ceartă cu îngerii* (volumul de debut, Editura „Pastel” Brașov, 2007) apare aproape ca o consecință de bun simț că *Viața e un drum pe jos*. De la îngerii maximei tensiuni ai adolescenței, de la culmile uneori insuportabile ale visului, ca o deșirare, viața trecută prin lume devine un drum pe jos. Nu vreau însă să se înțeleagă că acest al doilea volum al poetului Cătălin Stanciu este o carte a descreșterii, a dezabuzării, a decăderii. A coborî din ideal nu e neapărat o înfrângere, ci e doar parcursul, examenul maturității. Abia inocența trecută prin lume, încercată, probată, se poate aplica, poate milita, poate schimba, întră – putem spune – în logica păsării Phoenix. Așa că viața ca „un drum pe jos” e în același timp un răgaz, o întoarcere la cumințenia pământului (din vuietul și alergătura lumii), o lepădare, dar și o mărturisire făcută lucid, scurt, consistent, „din drum” (trimiteră la acel „perpedes apostolorum” nu e nici ea întâmplătoare). De aceea poemele lui Cătălin Stanciu sunt exprimate minimal, pe formula *multa paucis*, sunt concentrate și au uneori o atmosferă de haiku. Ele lasă impresia unor colaje făcute din fotografii cu imagini suprapuse. Pe de o parte avem, într-un amestec de ironie și gravitate, resturi de tablouri-emoții adolescentine, pe de altă parte bucăți de duritate și de revoltă de la întâlnirea de zi cu zi cu lumea. Toate acestea alcătuiesc un fel de diptic mozaicat al poetului ca un clasor pe care îl poartă cu sine (calm și oarecum împăcat) și pe care îl arată celor care (poate ca și el) speră ca acest drum pe jos să fie un *drum de întoarcere*.

Tema (și textura) care strânge la un loc toate întrebările și durerile existenței umane, purtate mai ales de poet, este iubirea. La Cătălin Stanciu ea nu este ferită de erotism și este proiectată pe un fundal bucolic. Natura este însă statică, fixată într-un timp al nostalgiei. Iubita nu pare a avea decât calitatea de vehicul, de purtătoare, de inspiratoare, deși ținută secretă, ascunsă, e potențată de depărtare. Oricum ar fi, experiența aceasta covârșește lumea și viețuirea, îi readuce pe el și pe ea înainte de cădere. De aceea pierderea ei este pierderea raiului (aproape exclusiv rural). Astfel poetul devine un izgonit dintr-o fericire (poate) definitiv pierdută, iar drumul său încercare și ancoră. Îmi place aici ideea că poetul are o șansă pentru că poartă memoria de dinainte și astfel are mereu reperul deplinătății.

În toată această poezie din *Viața e un drum pe jos* dau foarte bine acele note bacoviene, sepulcrale, rock, astfel că mi-aș dori pentru psihologul-poet Cătălin Stanciu mai multă agresivitate și o franchețe mai contondentă. Uneori, poetul e încă prea conciliant. La drum!

Zidirea